

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ

«ПОКОЛІННЯ X, Y, Z, ALPHA: ВІДМІННОСТІ СВІДОМОСТІ ТА ПОВЕДІНКИ. ПОКОЛІНСЬКИЙ ВИМІР СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ»

Робота «Покоління міленіалів» (1991 – 2000) Вільяма Штрауса та Ніла Хоува

Покоління X (народжені в період з 1965 – 1979, 1961 – 1981).

Покоління X – народилися до появи інтернету. Автономні та весь час зайняті, на формування їхніх цінностей вплинули війна в Афганістані, розповсюдження наркотиків, страх СНІДу. Прагнуть у дорослому житті відрізнятись (одягом тощо). Цінують можливість вибору, їм також притаманні готовність до змін, індивідуалізм, прагнення вчитися все життя, прагматизм, надія на себе. Це найчисленніше покоління в сучасному бізнесі. Покоління з ключем на шиї (самостійні). Краща робота для них та, що дозволяє проявляти творчі здібності.

Покоління міленіалів (покоління Y) (ті, що народилися після 1984, 1983 – 2000). Сьогодні їм 22-39 років. Покоління «некст», «мережеве» тощо. Характеризується глибоким включенням у цифрові технології. Характеристики для різних країн різні. На пострадянському просторі (перебудова та розпад СРСР) – Я покоління перебудови. Бути не такими, як усі, вирізнятися з натовпу. Покоління Y співвідноситься з поколінням бумерангу, чи поколінням Пітера Пена (відтермінують перехід до дорослого життя, довше залишаються в батьківському домі (економічні чинники: міжнародна фінансова криза, підвищення вартості життя, безробіття)). Не хочуть брати обов'язки дорослого життя через негативний досвід попередніх поколінь. У покоління Y немає героїв, проте є кумири. Активне залучення до ІТ, доступність до будь-якої інформації. Прагнення до самовираження (онлайн-спільноти, інтернет-меми, флеш-моби).

Покоління Z – народилися після 1995 року (після покоління Y). Вони є більш багатими, прагнуть щораніше самостійно заробляти гроші (Марк Цукерберг заснував Facebook у 20 років – покоління Y. Покоління Z – почне ще раніше (у 16 чи 13 виступають на міжнародній арені тощо)). У них не має ілюзій, покоління Z зростає після 11 вересня, кожний другий має в/о (у покоління Y – кожний третій, у покоління X – кожний четвертий). Вони

самостійні (не інфантильні), живуть з бабусями та дідусями, поділяють їхні цінності. Їм важко заводити друзів, краще та частіше ніж попередні покоління користуються інтернетом, погано орієнтуються у просторі, якщо не мають мобільних пристроїв з GPS. Водночас не хочуть, щоб за ними сліdkували (виключають визначення геолокації в соціальних мережах, видаляють себе із Facebook тощо). Мають інші інтереси – відеоігри, люблять готувати їжу; схвильовані економічними процесами, станом екології тощо.

До покоління Z іноді відносять покоління MiMiMi (ЯЯЯ) – з ними важко спілкуватися, жити та працювати. Дуже неоднорідне, це хлопці та дівчата, схилені на селфі, вони прагнуть бути учасниками вульгарних реаліті-шоу, егоїстичні нарциси, які переоцінюють свою особистісну цінність та вартість на ринку праці. Проте, звичайно серед MiMiMi є нормальні люди, здібні, талановиті (до 30 років багато з них стають гарними фахівцями). Їхні характеристики у чомусь схожі на характеристики кідалтів (кідалт – жарг. від kid та adult – доросла дитина).

Кідалти (30-35 років) – досить успішні в кар'єрі, непогано заробляють, займають досить високі соціальні позиції, але люблять казки, мультики, іграшки, поводять себе, як діти. Можливо вони не дограли у дитинстві (маленькі генії).

Для цього споживача знімають фільми та серіали, роблять комп'ютерні та настільні ігри, колекції фігурок супергероїв із коміксів, шують костюми відомих персонажів та виробляють інші іграшки, які раніше були цікаві лише дітям. Можливо, кідалти — колишні маленькі генії, котрі в дитинстві примусово багато читали, брали участь в олімпіадах та фестивалях, вивчали кілька мов, збирали свій перший комп'ютер. Їм було не до ігор. Вони знали — треба вчитися, щоб досягти чогось у житті. Тепер, коли прагнути, по суті, нічого, можна і пограти.

Головні ознаки психічного інфантилізму, що заважають соціалізації і які наводяться у офіційних словниках, - небажання брати на себе відповідальність і невміння самостійно приймати рішення. Але від якої саме відповідальності відмовляється людина, яка не бажає дорослішати? У питаннях соціалізації в сучасному світі вміння виживати не менш важливе, ніж десятки тисяч років тому в диких джунглях. Під відмовою брати на себе відповідальність часто мається на увазі небажання відповідати за будь-кого іншого. Заводити постійні стосунки/дітей/котів/грати весілля/збирати на квартиру/скаржитися на пробки на дорозі/лаяти погану владу. Це все – речі не одного порядку, але саме цього очікують у способі життя дорослої людини.

На Заході це вже зрозуміли - кідалт не менш вигідний індустрії, ніж людина, яка роками скрупульозно накопичує на авто і квартиру. Не треба плутати кідалтів із невдахами та інфантилами. Насамперед, кідалт — не лузер, який сидить перед комп'ютером, завалений порожніми банками з-під пива, і ріжеться в ігри. Промисловість для кідалтів розрахована на людей з хорошим прибутком - лузерам вона недоступна.

Не завжди виправдані претензії до самостійності рішень кідалтів. Так, доросла дитина прийматиме імпульсивні рішення і намагатиметься уникнути складних і довгострокових. Але схильні до надмірної серйозності громадяни приймають не меншу кількість неусвідомлених рішень, ніж діти – згадати хоча б підтримку популістів, які обіцяють «гречку та низькі тарифи». Економічну обґрунтованість чи реальний шанс виконання передвиборчих обіцянок мало хто прораховує.

Попит визначає пропозицію. Кідалти рідко сприймають правила, особливо правила нелогічні, які іншим здаються невід'ємною частиною роботи: наприклад, дрес-код в офісі, коли немає потреби у зовнішніх контактах, незручні графіки без раціонального обґрунтування, дисциплінарні покарання задля самоствердження керівництва. Дорослі діти найчастіше вибивають собі гнучкі графіки, роботу вдома або відрядний фріланс. Їм має бути зручно.

Насправді, розподіл захоплень на дорослі та дитячі вже давно не має сенсу. «Дитячі захоплення» – абсолютно відносне поняття. Приклади протиставлення двох світів можна виявити на кожному кроці, зокрема в Україні. Достатньо переглянути афіші кінотеатрів та програми ТБ. Фільми по коміксах проти нудних та малоякісних документалок. Світи прибульців проти однотипних мелодрам із однаковим кінцем. Кожен продукт має власного споживача. Можливо, ці реальності необов'язково протиставляти – потрібно просто враховувати їх в умовах глобалізації та технологізації всього, включаючи наші мізки.

Представляючи гіпотетичне майбутнє, де безумовний дохід може стати масовим явищем, а розумний будинок – основним виконавцем побутових завдань, суспільство дорослих дітей буде логічним і, як і раніше, вигідним індустрії. Найбільш гармонійним при технократії здається соціум, в якому переважає більшість думає не про примноження капіталів, а про науку, творчість і розваги. Можливо, інфантилізація – лише повільний еволюційний шлях до такого світу.

Покоління «ні-ні» - феномен, народжений в Іспанії.

З молодих людей віком до 30 років в Іспанії без роботи сьогодні кожен другий, рівень безробіття серед молоді перевищив 55%.

Сантьяго Ніньо Бесерра. «У нас виникло ціле покоління, яке отримало назву “ні-ні”. Це ті, хто не вчиться, і не працює. Інші працюють, але одержують дуже мало, тому що не мають жодної кваліфікації. Іспанське суспільство старіє, і кваліфікованих працівників, які виходять на пенсію, практично нема ким замінити». Дуальна профтехосвіта – коли навчання – отримання загальних та професійних знань – поєднується з оплачуваною практикою на підприємстві.

Учням тут платять по 600 євро на місяць. «60% всього навчального часу вони проводять безпосередньо на виробництві», – каже керівник підприємства Роса Гарсія.

Подібна система професійно-технічної освіти існувала і в Іспанії – до 90-х років минулого століття: підлітки, які не бажали або не мали можливості продовжувати навчання у загальноосвітній школі, могли починати працювати як учні з 14 років. Проте розпочата тоді реформа ставила за мету загальну середню освіту – навчати у школі всіх до 18 років, щоб кожен мав можливість вступити до університету. В результаті і розпочати опановувати робітничу професію в училищі молодь могла лише з цього віку – без атестату зрілості до профтехучилищ просто не брали. А підприємствам заборонили приймати на роботу учнів.

Враховуючи, що багато іспанських підлітків кидали школу вже в 13-15 років, вважаючи для себе навчання справою або важкою, або нецікавою, шлях до більш-менш кваліфікованої професії їм був просто закритий. Тих, хто кидає навчання, називають в Іспанії «жертвами шкільного провалу».

У Австрії дотримуються іншої вимови Ні-Ні. Тут кажуть – на англійський манер – NEET (ni:t), це аббревіатура від Not in Education, Employment or Training.

Але суті справи це не змінює. У цілком благополучній країні Європи з рівнем безробіття серед молоді нижче 4% живуть 75 тис. молодих людей віком від 16 до 24 років, яких соціологи відносять до покоління Ні-Ні. Причому якщо у Верхній Австрії таких 7,5% від загальної кількості молоді, то у Відні 11,1%.

Соціологи пояснюють: зазвичай це молоді люди з першого покоління мігрантів. Вони не знають реалій мови. Міграційне тло в Австрії впливає на картину, оскільки покоління Ні-Ні породжене проблемою інтеграції.

Європейські економісти, політики та підприємці стверджують: треба міняти менталітет. Більше намагатися самим, менше розраховувати на допомогу збоку. Розставання з утриманською психологією при тому, що поколінню Ні-Ні живеться сьогодні не так вже й погано, проблематично. Це

спільне європейське лихо. Тільки держава здатна вирішити усі їхні життєві проблеми.

Південна Іспанія наповнена тисячами селян, - у минулому сезонними робітниками, які півстоліття ніде не працюють, отримуючи довічну допомогу – починаючи з 15 років. Неробство стало чи не справою честі. Троє із п'яти іспанців вважають, що їм достатньо початкової освіти. Молоді люди, які нічого не хочуть ні пам'ятати, ні слухати, ні міняти і які нічого не прагнуть, – видовище сумне.